

OKÇULAR DERGÂHI

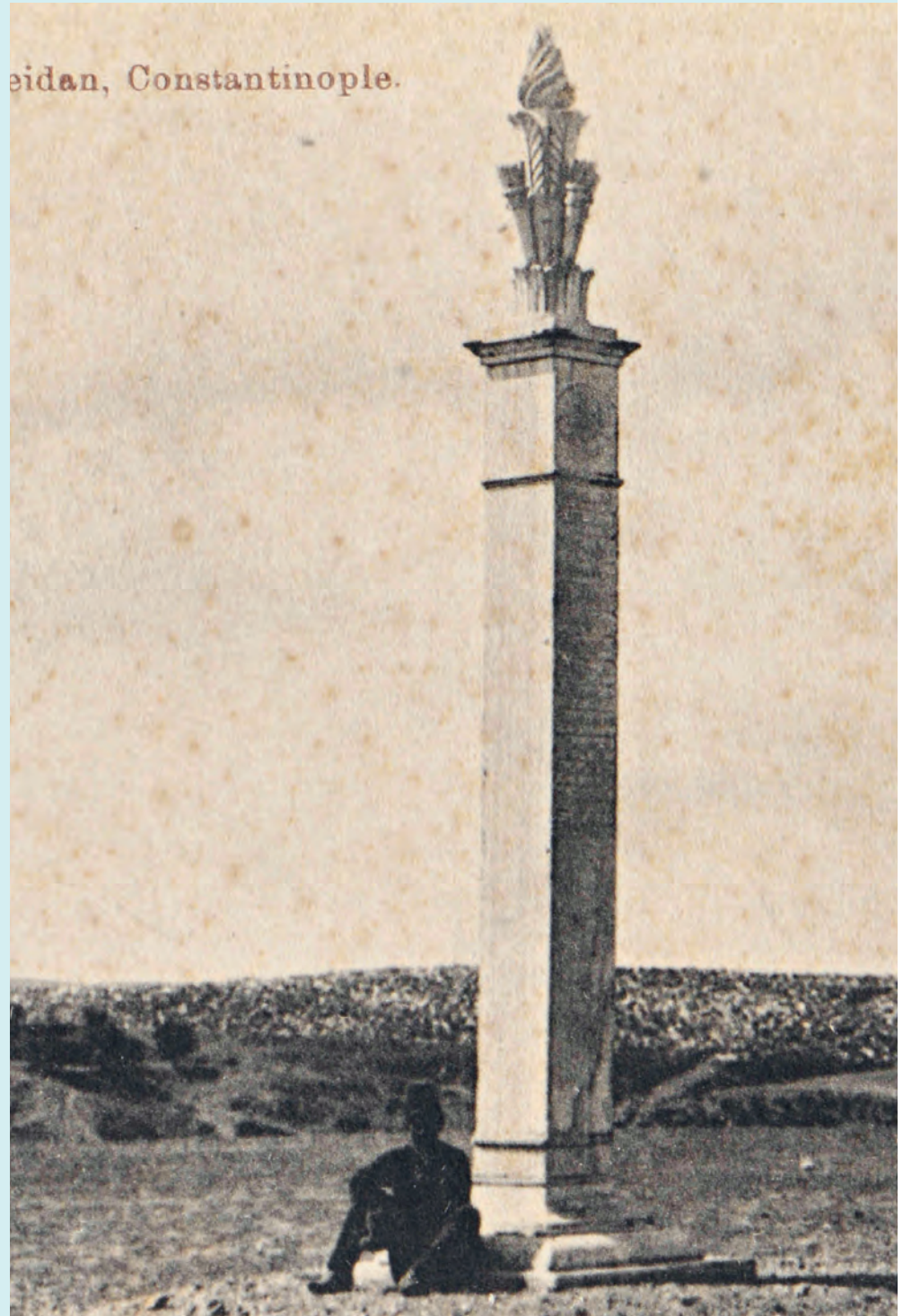
KEMALETİN KUZUCU

İstanbul'un ilk spor tesisi Okmeydanı'nın idari binası olan bu yapı, Tekke-i Tîrendâzân ve Kemankeşler Tekkesi olarak da bilinir. Banisi II. Bayezid'in vezirlerinden İskender Paşa'dır (ö. 1515). Fatih Vakfı arazisinde caminin hemen yanında geniş bir avlu ortasında iki katlı olarak inşa edilen tekkeyi, IV. Murad zamanında Silahtar Mustafa Paşa genişletmiş ve pek çok eşya vakfetmiştir. Ayrıca ahali de tekkeye eşya ve para vakfetmişlerdir. III. Mustafa zamanında 1770'te Ebubekir Ağa tarafından tekkeye kâgîr bir minare eklenmiştir. Nihayet II. Mahmud 1832'de tekkeyi öncekine göre daha geniş olarak yeniden inşa ettirmiştir.¹ Ünlü kemankeşlerin defnedildikleri okçular mezarlığı da tekkenin hemen yanındaydı.

Kemankeşler Tekkesi, bünyesinde müze, kütüphane, yemekhane ve meşk salonunun bulunduğu bir spor tesisi olup, örgütlenme ve etkinlikler açısından klasik tarikat tekkeleriyle bir ilgisi yoktu. Bugünkü federasyon mantığıyla çalışan tekke, bu yönüyle İstanbul'un en eski spor örgütlenmesi kabul edilmektedir. "Şeyh-i Râmiyân" ya da Reis-i "Tîrendâz" olarak adlandırılan atıcılar reisi dergâhta otururdu. Atıcılar en layık gördükleri kişiyi kendilerine reis seçerler, bu kişi padişahın beratıyla tekkenin şeyhi olurdu. Dergâhta şeyhin oturması için ayrılan büyük bir dairenin yanı sıra kemankeşlerin toplandığı "meydan odası" denilen geniş bir salon bulunmaktaydı.²

¹ Ünsal Yücel, *Türk Okçuluğu*, Ankara 1999, s. 78-80.

² Halim Baki Kunter, "Okmeydanı'nın Eski Teşkilatı", *Ülkü*, nr. 29 (1 Kanunuevvel 1942), s. 12-13.

1- Okçular Meydanı'nın XIX. yüzyıl başlarındaki hâli

Okçular Tekkesi Hıdırellez günü olan 6 Mayıs'ta açılır, Kasım ayına kadar altı ay boyunca Pazartesi ve Perşembe günleri talim yapılırdı. Okçular Şeyhi'nin maiyeti olup hakemlik görevini yürüten "havaclar", idman yapanları sınava sokar, yeni yetişenleri teşvik ederlerdi. Büyük

hüner gösteren okçuların okları herkesin görebileceği bir yerde teşhir edilirdi. Merasim günlerinde ise büyük ziyafetler düzenlenirdi. Padişah ile devlet adamları ve ecnebi misafirler gösterileri dergâhın hemen yanındaki Hünkâr Köşkü'nden seyredilerdi. Yarışmalardaki atış

2- Okmeydanı (Taeschner)

sırasından sofrada oturuş düzenine kadar her türlü etkinlik çeşitli kurallar dairesinde yerine getirildiği için bir okçuluk geleneği ve âdâbı oluşmuştu. Müsabakalarda ok yere düştüğünde genellikle “Yâ Hak” denirdi. Okçular kullandıkları eşyalara hürmet ederler, abdestsiz ok atmazlar, pirlarını yâd etmedikçe vazifelerini bitirmiş sayılmazlar, kendilerinden önce gelen şanlı adamlara ve umumiyetle ihtiyarlara saygı gösterirler, sokakta yürürken önüne geçmez, bunların ailelerini her türlü saldırıya karşı korumayı mertlik sayarlardı.

Okçular Dergâhı, atışların, müsabakaların ve spor şenliklerinin büyük ölçüde terk edildiği II. Abdülhamid devrinde kapandı.

Tekke ile birlikte diğer yapılar Cihan Harbi'ne kadar ayakta kalmış ise de, bu tarihte tahrip olmuş, harabesi de satılmıştır. Dergâhın arsasının bir kısmı XX. yüzyılın ortalarında arazi mafyası ve gecekondu istilasına uğramış, tesisten geriye kaidesi ve yarım gövdesi ile minare kalmıştı. Son yıllarda mahallî yönetimlerin müdahalesiyle dergâhın arsası yeniden ele alınmış ve dergâh tamir edilerek 2013 yılında hizmete açılmıştır.

Kaynaklar

Hans Peter Laquer, *Zur kulturgeschichtlichen Stellung des türkischgen Ringkampfs einst und Jetzt*. Frankfurt 1999,